Nee, Adviesraad Immigratie, arbeidsmigratie is géén oplossing voor economie en demografie

Posted on 13 december 2023 by Jan H. van de Beek

Recent bracht de Adviesraad Immigratie een rapport uit. De titel – Arbeidsmigratie: Oplossing voor economie en demografie? – is direct ook de vraag die het rapport wil beantwoorden. Het dubbelzinnige antwoord van de Adviesraad – arbeidsmigratie is geen oplossing, maar tot 2040 toch wel – koopt vooral tijd. Dat is goed nieuws voor aan arbeidsmigratie verslaafde werkgevers.

Eerst even een opmerking op betrekkingsniveau. Het rapport van de Adviesraad volgt in grote lijnen de analyse over vergrijzing en migratie die is neergelegd in het door Hans Roodenburg, Joop Hartog, Gerrit Kreffer en mij opgestelde UvA-rapport *Grenzeloze Verzorgingsstaat* (2023). Een deel van de *mainstream media* (niet de geschreven pers overigens) mag ons rapport dan wel genegeerd hebben, het is verheugend om te zien dat instituten die er toe doen, zoals het Centraal Planbureau (CPB) en de Adviesraad Migratie, onze bevindingen gebruiken.

Een selectieve literatuurlijst

Maar het vreemde is: de Adviesraad noemt *Grenzeloze Verzorgingsstaat* niet in de literatuurlijst, terwijl het gebruikelijk is om relevante literatuur te vermelden. Saillant detail: de Adviesraad nodigde mij wel per email uit voor de presentatie van hun rapport. Toen ik niet reageerde op die uitnodiging kreeg ik zelfs een LinkedIn verzoek, dat ik overigens geaccepteerd heb.

Ik vertel dit omdat het past in de hele ontwikkeling rondom het taboeonderwerp 'migratie en verzorgingsstaat'. Men kent mij en de inhoud van ons UvA-rapport, maar kennelijk is het allemaal toch nog te 'gevoelig' om ons gewoon te vermelden. Wellicht omdat we in 2017 een subsidie ontvingen van het Renaissance Instituut van Forum voor Democratie? Wie zal het zeggen. Maar mogelijk ook omdat onze bevindingen wellicht niet helemaal aansluiten bij het advies dat de Adviesraad uiteindelijk uitbracht.

Nog een saillant detail: opvallende aanwezige in de literatuurlijst van het rapport van de Adviesraad is de publicatie *Migratie als motor. Hoe Nederland migratie kan inzetten als drijvende kracht.* Dat rapport sluit kennelijk beter aan bij de bevindingen van de Adviesraad, waarover later meer.

Dan de inhoud. Zoals gezegd is de belangrijkste vraag die de Adviesraad wil beantwoorden: 'Is arbeidsmigratie een oplossing voor economie en demografie?' Het antwoord lezen we in de slotparagrafen van het rapport:

'Vooral in de jaren 2030-2040, als de grijze druk het sterkst stijgt en de potentiële beroepsbevolking naar verwachting krimpt, kan meer arbeidsmigratie helpen de stijging van de grijze druk af te remmen en te voorzien in een groeiende vraag naar personeel. Dit zou in het bijzonder een oplossing kunnen bieden voor essentiële sectoren die te kampen hebben met een tekort aan gekwalificeerd personeel. (-) Het gaat dan vooral om hoger opgeleide arbeidsmigranten die beschikken over schaarse kwalificaties en vaardigheden. (-) Arbeidsmigratie is niet de oplossing voor de demografische en economische uitdagingen ten gevolge van vergrijzing, maar kan wel een nuttige bijdrage leveren door deze te verzachten.'

De Adviesraad komt met een dubbele en inconsistente boodschap: arbeidsmigratie is eigenlijk niet echt een oplossing voor vergrijzing en arbeidsmarkttekorten, maar tot 2040 toch wel. Zo is het ook in het nieuws gekomen. De NOS kopte bijvoorbeeld:

'Arbeidsmigratie tot 2040 nodig, daarna mogelijk een probleem'.

Immigratie als oplossing is een piramidespel

Wat de Adviesraad hier doet is inconsistent. Aan de ene kant zegt het in navolging van *Grenzeloze Verzorgingsstaat* (en anderen voor ons): immigratie is geen oplossing voor de vergrijzing. Aan de andere kant wordt hier – ik kan het niet anders zeggen – tijd gekocht voor de werkgevers. De boodschap is toch een beetje: oké, immigratie is dan wel geen oplossing voor de vergrijzing, maar voorlopig tot 2040 toch wel.

Dat is een verkeerde voorstelling van zaken. Immigratie als oplossing voor de vergrijzing is een piramidespel. Zoals in Hoofdstuk 10 van *Grenzeloze Verzorgingsstaat* wordt voorgerekend, krijg je ongeveer 100 miljoen (100.000.000!) inwoners in 2100 als je het percentage 70-plussers constant houdt op het niveau van 2020. Het middel is dan overduidelijk erger dan de kwaal.

In Hoofdstuk 11 van *Grenzeloze Verzorgingsstaat* rekenen we voor dat de bevolking ook heel snel groeit als je extra hoogopgeleide immigranten toelaat, zoals de Adviesraad wil. De kosten van de vergrijzing op die manier opvangen met immigratie, leidt alleen al tot het jaar 2080 tot 7 à 10 miljoen extra inwoners. Die 7 miljoen inwoners geldt alleen als de onvermijdelijke gezinsmigranten bijna net zo productief worden als de arbeidsmigranten zelf, maar de kans daarop is gering. Reken dus maar op 10 miljoen extra inwoners in 2080 en 13 miljoen in 2100.

36 miljoen Nederlanders in 2100

En dat bovenop de toch al snelle bevolkingsgroei door immigratie. Bij het huidige migratiesaldo (100.000 per jaar) moet je in 2100 toch wel rekenen op minstens 23 miljoen inwoners. Dus met nog 13 miljoen extra zielen, kom je dan op 36 miljoen inwoners in het jaar 2100. Gezellig druk, zeg maar.

Immigratie als oplossing van de vergrijzing – ook al doe je het maar tot 2040 zoals de Adviesraad wil – is en blijft een piramidespel. En het probleem met een piramidespel is altijd: alles is hosanna, totdat het spel stopt. Dus als we in 2040 stoppen met het werven van arbeidsmigranten, hebben we het vergrijzingsprobleem helemaal niet opgelost, maar juist vergroot voor de toekomst. Waarom zou de Adviesraad dat willen?

Terug naar de publicatie *Migratie als motor. Hoe Nederland migratie kan inzetten als drijvende kracht* – de publicatie die dus wél in de literatuurlijst van het rapport van de Adviesraad prijkt. De kern van *Migratie als motor* is even kort door de bocht: 'we hebben heel veel arbeidsmigranten nodig'.

Van *Migratie als motor* heb ik recent kennis genomen. Enige tijd geleden was ik met mijn team uitgenodigd door het CPB. Eerst om ons rapport toe te lichten, later ook bij een CPB-symposium over immigratie. Op dat CPB-symposium werd ook *Migratie als motor* gepresenteerd. Toch wel enigszins tot mijn verbijstering, want die presentatie was een verhaal over de absolute noodzaak voor massale arbeidsmigratie als 'oplossing van de vergrijzing'. Er zou weliswaar sprake zijn van explosieve bevolkingsgroei – maar liefst 6,4 miljoen mensen er bij tot 2070 – maar dat was bittere noodzaak, aldus de presentator: 'De arbeidsmarkt zal compleet ontsporen als er geen buitenlandse arbeidskrachten worden aangetrokken.'

Wat ze er niet bij vertelden, is dat de vergrijzing dubbel zo hard terugkomt als je stopt met het piramidespel. Het is dus óf eindeloos doorgroeien, óf uitstel van executie en afwentelen op toekomstige generaties. Absurd was ook het argument dat de 'betaalbaarheid van de verzorgingsstaat sterk afhankelijk zou zijn van migratie vanwege belastingen'. Quatsch. In Grenzeloze Verzorgingsstaat hebben we op basis van data van alle Nederlanders aangetoond dat de kosten van immigratie twee keer zo hoog zijn dan de kosten van de vergrijzing.

Bij een rondvraag naar de achtergrond van de toehoorders bleek dat het bedrijfsleven – waaronder de uitzendbranche – flink vertegenwoordigd was op het CPB-symposium. Voor die toehoorders zal het betoog voor massale arbeidsmigratie als muziek in de oren hebben geklonken. Want zij weten: wij gaan van die instroom van (veelal goedkope) arbeid de vruchten plukken en de eventuele lasten kunnen we gewoon op de verzorgingsstaat afwentelen. Zolang die bestaat, tenminste. De strekking van de presentatie van Migratie als motor was: 'Vol gas vooruit naar Gastarbeid 2.0'.

Het bedrijfsleven ziet de bui al hangen

Bij dat CPB-symposium werd voor mij zonneklaar: er is een hele lobby van het bedrijfsleven en vooral de uitzendbranche om – al is het maar voorlopig – de stroom arbeidsmigranten naar Nederland in stand te houden. Het bedrijfsleven ziet de bui namelijk al hangen: qua arbeidsmigratie zitten links en rechts tegenwoordig steeds

meer op één lijn en die lijn is 'het moet minder'. En dat is een bedreiging voor bedrijven die afhankelijk zijn van (goedkope) arbeidsmigratie. Het verontrustende is dat die bedrijven hun voet tussen de deur krijgen: bij het CPB-symposium, bij de Adviesraad Migratie en vast op nog meer plekken in de Nederlandse lobbycratie. Verontrustend, want de ervaring met gastarbeid leert dat de lusten van die arbeidsmigratie voor de bedrijven zullen zijn en de lasten voor de samenleving.

Jan van de Beek *is wiskundige en antropoloog en promoveerde op de geschiedenis van het economisch onderzoek naar het Nederlandse migratiebeleid. Hij is een van de auteurs van het rapport 'Grenzeloze Verzorgingsstaat', **hier** te downloaden. Hij werkt nu aan een actueel boek over bevolkingsgroei en migratiebeleid in het Nederland van nu en straks.*

Wynia's Week *wordt mogelijk gemaakt door de vrijwillig betaalde abonnementen van de lezers. Doet u al mee? Doneren aan Wynia's Week kan* **HIER**. *Hartelijk dank!*